

Organizace útoku vševojskových svazků po přesunu z hloubky

Redakčně upravený obsah článku plukovníka V. Š. Savkina, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 1/1984.

V minulých válkách, zvláště v operacích sovětských vojsk v letech Velké vlastenecké války, byl průlom připravené obrany nepřítele uskutečňován většinou z přímého doytku s nepřítelem po dlouhotrvající přípravě.

V soudobých podmínkách za použití jaderných zbraní, průzkumných palebných systémů a dalších systémů vysoce přesných zbraní je dlouhý pohyb vojsk v blízkosti předního okraje nepřátelské obrany velmi nebezpečný, protože průzkumné prostředky jsou dokonalejší než dříve. Proto mnohé armády ve světě věnují značnou pozornost přechodu vojsk do útoku po přesunu z hloubky.

V těchto podmínkách může být veden útok na nepřítele v obraně z výchozího prostoru, který je vzdálený několik desítek kilometrů od předního okraje (podle názorů amerických vojenských specialistů 50–60 km). V řadě případů budou vojska přecházet do útoku po přesunu z hloubky po přeskupení nebo z prostoru rozmístění záloh.

V minulé válce některé tankové a mechanizované sbory Sovětské armády útočily na spěšně zaujatou obranu nepřítele po přesunu s rozvinutím do bojové sestavy ke zteči z chodu. Tento způsob přechodu do útoku byl používán také v lokálních válkách na Blízkém východě. Systematicky je procvičován na cvičeních vojsk NATO.

V článku jsou rozebrány zvláštnosti přípravy útoku vševojskových svazků po přesunu z hloubky na základě analýzy zkušeností z Velké vlastenecké války a z lokálních válek.

Podstata útoku po přesunu z hloubky s rozvinutím do bojové sestavy ke zteči z chodu je v tom, že svazek obdrží bojový úkol a uskuteční celou přípravu k jeho splnění převážně na přesunu a k vytvoření uskupení sil a prostředků dochází v průběhu vysunutí dopředu a rozvinutí vojsk pro přechod ke zteči.

Vševojskové svazky mohou zahajovat útok po přesunu zejména na začátku a v průběhu operace při jejich přisunutí z hloubky nebo jako záloha svazu k nasazení do boje, při přeskupení v přífrontových prostorech v těch případech, kdy svazek obdrží bojový úkol na přesunu do doby soustředění v dříve stanoveném prostoru.

Tohoto způsobu vedení útoku bude nejčastěji používáno při průlomu mezilehlých obranných čar v operační hloubce nepřítele v průběhu útočné operace a rovněž při průlomu jeho hlavního postavení obrany a nutnosti výměny svazků prvního operačního sledu, které ztratily bojeschopnost. Kromě toho mohou vševojskové svazky zahajovat útok po přesunu z hloubky při zasazení do sražení s cílem dokončení zničení protiúderného uskupení nepřítele nebo zničení jeho vzdušných výsadků a aeromobilních útvarů, vysazených do týlu našich vojsk, kromě toho v obranné operaci při vedení protiúderu (protizteče).

Organizace útoku po přesunu z hloubky bude uskutečňována, jak potvrzují zkušenosti z minulé války, zpravidla v podmínkách nedostatku času, neúplných zpráv o nepříteli a za situace, kdy přijetí rozhodnutí, stanovení úkolů podřízeným, vytvoření uskupení sil a prostředků, organizace a palebné ničení nepřítele budou uskutečňovány v průběhu přesunu na čáry rozvinutí vojsk. To vyžaduje, aby velitelé a štáby všech stupňů použili nejracionálnějších metod práce při organizaci útoku po přesunu z hloubky a včas připravili a předvídali všechna možná opatření k přípravě plánovaného boje.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrzují, že velitelé tankových (mechanizovaných) sborů obdrželi většinou bojový úkol k útoku po přesunu z hloubky ve vzdálenosti 45–60 km od mezilehlé obranné čáry nepřítele. Při průměrné rychlosti (do 15 km za hodinu) přesunu a rozvinutí do bojové sestavy byly k tomu zapotřebí 3–4 hodiny. Ve většině případů však bylo nutné dělat ještě zastávku svazků v trvání 2–3 hodiny v prostorech vzdálených 10–15 km od obrany nepřítele, tj. mimo dosah palby většiny jeho dělostřelectva, k doplnění bojové techniky pohonnými hmotami před zasazením do boje. V těchto prostorech byly upřesňovány bojové úkoly a otázky součinnosti.

V současných podmínkách má bojová technika značně větší proběh kilometrů ve vztahu ke spotřebě pohonných hmot. To umožňuje upustit od zastávek svazků k doplnění PHM. Je to velmi důležité, protože kromě ztráty času mohou být vojska v prostoru doplnění napadena ničivými údery vysoce přesnými jadernými a klasickými zbraněmi nepřítele. Je-li doplnění techniky PHM nevyhnutelné, je účelné uskutečnit je mimo dosah prostředků jeho taktických jaderných zbraní, v kratší době, se širokým využitím připravených prostředků pro doplnění svazků, útvarů a přidavných nádrží na vozidlech.

Celková doba, nutná na organizaci útoku svazku po přesunu z hloubky v minulé válce, činila většinou 5–7 hodin. V současných podmínkách je možné předpokládat, že rychlosti přesunu a rozvinutí vševojskových svazků budou větší a i úkol k útoku po přesunu z hloubky může být stanoven dříve.

Na příkladu 1. tankového sboru ve východopruské operaci v lednu 1945 si ukážeme rozdělení času na organizaci útoku po přesunu z hloubky na různých stupních velení. Sbor byl zasazován do sražení v pásmu 39. armády. Po obdržení úkolu k útoku po přesunu z hloubky měl na přípravu boje v průběhu přeskupení 6 hodin. Na vlastní práci potřebovali velitel a štáb sboru 2 hodiny, velitelé a štáby brigád 1,5 hodiny, praporů 1 hodinu, velitelé rot 20 minut a velitelé čet 10 minut. Celá organizace boje byla ukončena 1 hodinu před útokem, tj. k zahájení rozvinutí vojsk do bojové sestavy, v jehož průběhu byly jen upřesňovány jednotlivé otázky.

Dovedná příprava bojové činnosti svazků a útvarů 1. tankového sboru umožnila úderem z chodu úspěšně splnit bojový úkol.

Omezená doba na organizaci boje při útoku po přesunu z hloubky předurčila použití souběžné metody práce velitelů a štábů všech stupňů. Tohoto způsobu práce nebo jeho spojení s postupnou metodou práce při přípravě útoku po přesunu z hloubky používali velitelé a štáby tankových a mechanizovaných sborů v operacích v letech 1944–1945. Organizace boje v brigádách (praporech, rotách) byla zahajována ihned po přijetí zá-

myslu boje velitelem sboru (brigády) a byla uskutečňována souběžně na základě vydaných bojových nařízeních.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrzují, že v souladu s útokem po přesunu z hloubky **spočívala souběžná metoda práce v následujících zásadách.** Po obdržení bojového úkolu velitel svazku na přesunu si ujasnil úkol, vydal pokyny náčelníkovi štábu k organizaci průzkumu a k seznámení zástupců velitele, náčelníků druhů vojsk a služeb a velitelů útvarů s novým úkolem. Dále zhodnotil situaci, přijal zámysl boje, seznámil s ním důstojníky a prostřednictvím nich, většinou s použitím rádiových stanic, vydal předběžná bojová nařízení, přijal rozhodnutí a stanovil úkoly vykonavatelům formou krátkých bojových nařízeních s využitím technických nebo pohyblivých spojovacích prostředků.

Předběžná bojová nařízení zpravidla obsahovala:

- úkol svazku,
- místo útvaru v pochodové a bojové sestavě,
- čáru přechodu ke zteči,
- dobu jejího dosažení,
- směr útoku.

Po obdržení těchto podkladů velitelé a jejich štáby mohli zahájit organizaci útoku bez toho, aby čekali na bojový rozkaz.

Potom velitel svazku se skupinou důstojníků vyjížděl (v současné době může použít vrtulník) do prostoru bojové činnosti na směr hlavního úderu a současně rekognoskoval osy přesunu vojsk, čáry jejich rozvinutí do předbojové a bojové sestavy, v případě nutnosti upřesňoval jednotlivé otázky rozhodnutí a řízení přesunu vojsk na čáru přechodu ke zteči. Po jeho příjezdu k veliteli útvaru, který působil na směru hlavního úderu, velitel svazku v terénu konkretizoval jednotlivé otázky organizace útoku. Na směrech útoků ostatních útvarů prvního sledu dělali analogickou práci s jejich veliteli zástupci velitele svazku.

Úkoly vojskům mohou být vydávány osobně i rádiem a zdvojovány důstojníky štábu na pohyblivých prostředcích (zvláště ve vrtulnících), kteří předají grafický rozkaz na mapě nebo bojové nařízení. Grafické dokumenty jsou vysoce názorné, mají přednosti ve srovnání s textovými a značně zkracují dobu na jejich přípravu a doručení vykonavatelům.

Organizace součinnosti za útoku po přesunu z hloubky je charakterizována značně omezenou dobou na koordinaci úsilí útvarů a jednotek, nemožností společné práce velitele svazku s podřízenými veliteli. Proto nejdůležitější otázky součinnosti jsou většinou uváděny v bojových nařízeních, které štáb svazku může upřesňovat v prostorech doplňování PHM nebo na rekognoskaci s důstojníky útvarů, které působí na směru hlavního úderu. Na ostatních směrech tyto otázky slaďují zástupci velitele svazku.

Nedostatek času a úplných zpráv o nepříteli předurčuje také **zvláštnosti organizace jeho palebného ničení.** Ze začátku bude zplánováno, s přihlédnutím k získaným zprávám, podle mapy na údobí prvního palebného přepadu (odpálení) a v dalším bude upřesňováno v průběhu přesunu podle získávání dalších zpráv. Nejdůležitějšími objekty ničení budou prostředky jaderného a chemického napadení nepřitele a jeho opěrné body na prvním postavení. Nejsou-li vpředu vlastní vojska, je účelné plánovat údery na nepřátelské objekty na předním okraji a vést je do příchodu předsunutého odřadu a předvojí na čáru rozvinutí. Délka palebné přípravy může být krátká a hustoty i složení sil a prostředků k jejímu uskutečnění malé. Avšak na prvním postavení musí být nepřítel ničen s největší efektivností.

Umičování palebných prostředků nepřitele prostředky svazku v době přesunu útvarů na čáru zasazení do boje nebude pravděpodobně možné, protože jeho dělostřelectvo

bude v té době rovněž na přesunu a nebude schopno včas organizovat palebná postavení. Toto umlčování budou se vši pravděpodobností uskutečňovat prostředky nadřazeného náčelníka s přibráním dělostřelectva vojsk, která působí vpředu, kromě toho zejména letectvo.

Ničení nepřítele na obranné čáře v důsledku omezeného množství dělostřelectva a spotřeby munice, bude účelné uskutečňovat působením na jednotlivé cíle, soustředěnou palbou a jejím postupným soustřeďováním.

Délka dělostřelecké přípravy bude omezena časem, který potřebuje dělostřelectvo na zaujetí palebných postavení a přípravu palby, dále na rozvinutí a vyjití vševojskových jednotek prvního sledu na čáru přechodu ke zteči. Při dlouhotrvající dělostřelecké přípravě by bylo nutné zastavit vojska na přesunu v bezprostřední blízkosti od nepřítele, čímž by vzniklo nebezpečí jejich zničení jadernými a klasickými prostředky nepřítele. Kromě toho by nepřítel získal čas na organizaci systému palby a manévru silami a prostředky na směr hlavního úderu útočících vojsk. Proto v řadě případů může být palebná příprava útoku omezena jedním palebným přepadem.

Jak potvrzují zkušenosti z minulé války, může být palebná příprava útoku zahajována jen částí dělostřelectva. Např. v melitopolské operaci na podzim roku 1943 se přesunovala velká část dělostřelectva 19. tankového sboru k úseku průlomu obrany nepřítele na Perekopské šíji v sestavě předsunutého odřadu a předvojů brigád prvního sledu sboru. To mu umožnilo včas zaujmout palebná postavení a připravit se k provedení dělostřelecké přípravy útoku. Zbývající část dělostřelectva (třetina), která se přesunovala na čele proudů brigád prvního sledu, mohla se zúčastnit jen dělostřelecké podpory útoku, a to postupně po oddílech po dosažení pohotovosti.

Ze zkušeností některých dalších tankových a mechanizovaných sborů vyplývá, že v těch případech, kdy se zastavily přibližně 20 km od předního okraje obrany nepřítele k doplnění PHM, podařilo se jim někdy předsunout velkou část dělostřelectva do palebných postavení pod ochranou předsunutých odřadů a předvojů. V těchto případech byla dělostřelecká příprava útoku vedena podle pravidel, která se přibližovala pravidlům útoku z výchozího prostoru.

V soudobých podmínkách budou palebnou přípravu útoku zahajovat letectvo, dělostřelectvo předsunutých jednotek a dělostřelecké oddíly připravené k zahájení palby; ostatní se jí zúčastní postupně po dosažení pohotovosti. Minometné a dělostřelecké jednotky útvarů, které jsou v záloze (ve druhém sledu), se ve většině případů nezúčastní dělostřelecké přípravy útoku.

Letecká příprava útoku bude pravděpodobně časově delší než dělostřelecká a bude jí předcházet. Zvláštnost letecké přípravy útoku bude pravděpodobně spočívat v tom, že letouny a vrtulníky budou ničit jen nejdůležitější objekty nepřítele v hloubce, v první řadě prostředky jaderného a chemického napadení nepřítele. Hlavní úsilí soustředí na ničení cílů na předním okraji jeho obrany. Její hlavní metodou je vedení současných leteckých úderů na dříve určené objekty a cíle se vzletem letounů a vrtulníků v určeném čase.

Rozvinutí a zahájení boje útvarů prvního sledu vševojskových svazků má rovněž řadu zvláštností. Ve Velké vlastenecké válce tankové a mechanizované sbory za útoku po přesunu z hloubky v závislosti na situaci zahajovaly boj postupně, jestliže se nepodařilo nepříteli vytvořit dostatečně silnou připravenou obranu, nebo na něho vedly úder současně všemi silami prvního sledu.

Postupné zahajování boje bylo podmíněno různým charakterem a délkou os přesunu, hustotou překážek na nich, různými rychlostmi přesunu a stupněm působení nepřítele. Zpomalovat útvary, které se dostaly dopředu, nebylo účelné, protože nepřítel mohl získat čas a organizovat účinnější protipatření. Proto vojska zahajovala útok podle toho,

jak vycházela k obranným čarám nepřítelů. To umožňovalo lépe využívat výsledků palběného ničení a bránilo nepříteli obnovit narušenou obranu. V těchto případech většínou jako první zahajovaly útok předem určené oddíly a předvoje brigád prvního sledu a potom jejich hlavní síly bez toho, že by čekaly na hlavní síly sboru.

Tímto způsobem útočil např. 1. mechanizovaný sbor ve viselsko-oderské operaci v prostoru Lovič, Kutno, Klodova. Předem určený oddíl (zesílená 37. mechanizovaná brigáda) po krátkém palběném přepadu z chodu prolomil obranu nepřítelů a vytvořil výhodné podmínky k dokončení jejího průlomu hlavními silami sboru, které byly postupně zasazovány do boje. Takový způsob činnosti je možný i v soudobých podmínkách, zvláště za útoku na spěšně zaujatou nebo spolehlivě ničenou obranu nepřítelů jadernými zbraněmi. To umožňuje dosáhnout překvapení, neposkytuje nepříteli čas na zesílení (obnovení) obrany, umožňuje hned od zahájení boje svazku získat iniciativu a vytvořit výhodné podmínky pro další činnost.

Zkušenosti dále ukazují, že současně vedený útok útvarů prvního sledu svazku značně zvýší sílu prvního úderu, rozptýlí úsilí prostředků ničení a záloh nepřítelů, zneumožňuje mu manévry vojsky prvního sledu na směr hlavního úderu útočníka. Takový způsob činnosti byl velmi efektivní při střetnutí s nepřítelí, kterému se podařilo včas přejít do obrany. Tak např. působil 19. tankový sbor v melitopolské operaci na podzim roku 1943 při průlomu obrany nepřítelů na Perekopské šíji. Jako první dosáhly Tureckého valu průzkumné orgány sboru a brigád prvního sledu, které včas zjistily charakter obrany nepřítelů, systémy palby a zátarasů, upřesnily podmínky terénu na přístupech k přednímu okraji. Zprávy o jeho obraně v hloubce získal štáb sboru od vzdušného průzkumu. Za průzkumem tankového sboru postupovaly předem určené oddíly a předvoje brigád prvního sledu.

Na čáru přechodu ke zteči postupovaly brigády prvního sledu 19. tankového sboru po dvou osách. To vyloučilo nutnost rozvinutí do praporek proudů a umožnilo zkrátit celkovou dobu nutnou na přechod do bojové sestavy, který se uskutečňoval v prostoru dosahu palby dělostřelectva nepřítelů. Druhé sledy (zálohy) sboru a brigád postupovaly ve vzdálenostech, které jsou shodné s vedením útoku z výchozího prostoru. K dosažení současně zahájení zteče předního okraje obrany nepřítelů určil štáb sboru brigádám prvního sledu regulační čáry po každé hodině přesunu.

Promyšlená organizace přesunu a současně zahájení boje hlavními silami 19. tankového sboru umožnila mu úspěšně plnit bojový úkol. Sbor 1. listopadu 1943 obsadil předmostí operačního významu v severní části Krymského poloostrova, které mělo důležitou úlohu v operaci při jeho osvobození na jaře roku 1944. Analýza lokálních válek svědčí o tom, že podobný způsob rozvinutí a zahájení boje svazky po přesunu z hloubky je účelný v určitých podmínkách i v soudobém boji.

Bojové zkušenosti dokazují, že zahájení boje vševojskovými svazky za útoku po přesunu z hloubky v podmínkách, kdy se nepříteli podařilo organizovaně zaujmout obranu, je nejvýhodnější: uskutečnit současným manévrem všech sil prvního sledu pod ochranou předem určených útvarů (jednotek). Ve výhodnějších podmínkách situace může svazek zahájit útok na nepřítel v obraně po postupném rozvinutí hlavních sil podle jejich přechodu k obraně.

Organizace zabezpečení útoku po přesunu z hloubky má také řadu zvláštností. V podmínkách výrazného nedostatku času je zvláště důležité včas vyřešit celou řadu otázek na základě předvídání velitele. To umožní zkrátit dobu na jeho organizaci po obdržení bojového úkolu.

Všestranné zabezpečení útoku se organizuje na základě rozhodnutí velitele v průběhu přesunu vojsk na čáru přechodu ke zteči. Jeho základem jsou opatření, která byla plánována při přípravě přesunu.

Při organizaci průzkumu za útoku po přesunu z hloubky je nutné počítat s tím, že zprávy získané od nadřazeného štábu spolu s bojovým úkolem nebudou postačovat k přijetí zdůvodněného rozhodnutí a plánování jaderného a palebného ničení nepřítele. K tomu je účelné zabezpečit jejich získání od vzdušného průzkumu (přímo z paluby letounu), vojsk bojujících vpředu a rovněž od vlastních průzkumných orgánů svazku a útvarů.

Zvláštnosti organizace ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení za útoku po přesunu z hloubky spočívá v tom, že je uskutečňována hlavně silami a prostředky samotného svazku, protože část sil a prostředků nadřazeného velitele bude již použita ve prospěch svazků prvního sledu.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat:

- rozptýlení a utajení přesunu útvarů s dodržováním všech druhů maskování,
- vytvoření spolehlivého systému varování vojsk o bezprostředním nebezpečí použití jaderných a chemických zbraní nepřítelem a uvědomování vlastních vojsk o radioaktivním, chemickém a bakteriologickém (biologickém) zamoření,
- včasnému stanovení způsobu překonávání zamořených prostorů,
- organizaci opatření k odstranění následků po použití ZHN nepřítelem a současněmu obnovení narušeného velení a bojeschopnosti útvarů.

Radioelektronický boj, jak potvrzují zkušenosti z lokálních válek, má značný vliv na průběh a výsledek soudobého boje.

Vedení aktivního boje v atmosféře za útoku svazku po přesunu z hloubky spočívá v tom, že narušení velení vojskům a zbraním nepřítele se dosahuje v první řadě ničením míst velení a jeho radioelektronických objektů prostředky nadřazeného velitele a s postupným dosahováním pohotovosti i údery palebných prostředků svazku. Současně štáb musí organizovat radioelektronické umlčení, ochranu vlastního systému velení a opatření proti technickým prostředkům nepřátelského průzkumu.

Organizace velení útvarům svazku za útoku po přesunu z hloubky má také řadu zvláštností. V soudobých podmínkách může být úspěšně uskutečňováno s maximálním využitím vrtulníků k organizaci boje a úspěšnému řízení přesunu útvarů. Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrzují účelnost rozvinutí místa velení velitele divize za předsunutými jednotkami v bezprostřední blízkosti čáry přechodu do útoku. Z něho řídil útvary postupně tak, jak přicházely na čáru zteče. Velitelské stanoviště bylo zpravidla přesunováno v čele proudu hlavních sil v pohotovosti rychle zaujmout plánovaný prostor do zahájení útoku.

Velitelé útvarů veleli za přesunu a postupovali s předvojem nebo v čele hlavních sil. Před zahájením palebné přípravy útoku obsazovali velitelská stanoviště. V tom případě, kdy velitel divize organizoval rekognoskaci za účasti velitelů útvarů prvního sledu, zůstávali velitelé útvarů po skončení práce na svých pozorovatelích a řídili z nich přesun jednotek.

Útok vševojskových svazků po přesunu z hloubky je druhem útoku na nepřítele v obraně. Bude v široké míře používán v různých údobích útočné operace a bude uskutečňován v nejdůležitějším momentu jejího rozvíjení. V těchto podmínkách má organizace útoku řadu důležitých zvláštností, je složitým a obtížným úkolem, který mohou zvládnout jen dobře připravení velitelé a štáby. Proto jeho hluboké zvládnutí důstojníky, praktické procvičování v průběhu zaměstnání a cvičení, přesně promyšlená organizace přesunu s včasným řešením řady otázek v případě nenadálého zahájení boje na předpokládaných čarách na základě vědeckého předvídání nabývají v soudobých podmínkách na důležitém významu.